

Nr 31

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m., dels ock väckt motion om utjämning genom kyrkofonden av pastoratens avlöningskostnader.

Genom en den 21 februari 1964 dagtecknad proposition, nr 52, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet, har Kungl. Maj:t under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag om ändring i ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400), samt

2) lag angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond,

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionens första del framlägges förslag till vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning, syftande till att samordna bestämmelserna rörande prästgård med de allmänna bestämmelserna om tjänstebostäder. Vidare föreslås, att vissa besvärsbestämmelser ändras för att få till stånd en såvitt möjligt enhetlig ordning för överklagande av stiftsnämnds och boställsnämnds beslut.

I propositionens andra del behandlas ett antal frågor om anslag ur kyrkofonden. Sålunda framlägges förslag om avlöningsbidrag till ytterligare en sjömanspräst. Vidare föreslås ett oförändrat anslag av 70 000 kr. för anlitande av biträde inom ecklesiastikdepartementet vid handläggningen av kyrkliga ärenden. Slutlig reglering föreslås av kostnaderna för vissa kommittéer och utredningar på det kyrkliga området. Kyrkofondsanslaget till extra utgifter föreslås uppräknat med 20 000 kr. Slutligen föreslås, att särskilda bidrag ur kyrkofonden får utgå för budgetåret 1964/65 till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet samt för högtidlighållandet av Uppsala ärkesätets 800-årsjubileum.

Författningsförslagen

De vid propositionen fogade författningsförslagen har följande lydelse.

Förslag

till

Lag

om ändring i ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400)

Härigenom förordnas, *dels* att 11, 12 och 19 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 skola upphöra att gälla, *dels* att 1, 8, 9, 10, 13, 15, 33, 57 och 58 §§ boställsordningen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

1 §.

Till boställen — — — — — till prästänkesäte.

Boställe, som är anvisat till lönta-gares bostad, kallas i denna boställs-ordning prästgård. Boställe, som är avsett till avlöning åt prästerskapet i visst pastorat eller utgör änkesäte, kallas löneboställe. Boställe, vars avkastning i sin helhet skall ingå till kyrkofonden, benämnes allmänt kyrkohemman.

Boställe, varå tjänstebostad för församlingspräst är anvisad, kallas i denna boställsordning prästgård. Boställe, vars avkastning är avsedd till avlöning åt prästerskapet i visst pastorat eller som utgör änkesäte, kallas löneboställe. Boställe, vars avkastning i sin helhet skall ingå till kyrkofonden, benämnes allmänt kyrkohemman.

Om den — — — — — särskilt stadgat.

8 §.

Å prästgård skola finnas följande laga hus: 1) boningshus, 2) visthus, 3) hushållskällare, 4) tvättstuga, 5) vedbod och 6) hemlighus ävensom, där sådant prövas erforderligt, garage samt brunn.

Å prästgård skall finnas bostadshus samt, om så erfordras, garage.

Å prästgård för komminister må visthus och tvättstuga eller ettdera uteslutas, när de prövas kunna undvaras.

¹ Senaste lydelse av 1 § se 1942:233 samt av 57 och 58 §§ se 1930:655.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

9 §.

1. De laga hus, som för varje prästgård föreskrivas, må sammanbyggas, i den mån sådant prövas lämpligt. Alla hus skola läggas och inrättas så, att eldfara såvitt möjligt undvikas samt brandförsäkring av desamma ej förhindras eller onödigt fördyras.

2. Där Konungen det medgiver, må prästgårdar för två eller flera tjänstinnehavare sammanbyggas. I sådant fall skall beträffande bostädernas anordnande i tillämpliga delar gälla vad i detta kapitel stadgas om bostad för envar av tjänstinnehavarna.

10 §.

1. För boningshus å prästgård för kyrkoherde må föreskrivas minst fem, högst åtta boningsrum, av vilka ett tillika skall vara expeditjonsrum, jämte kök, skafferi, erforderliga garderober och en eller två förstugor eller kapprum. Då fråga uppkommer om ny- eller ombyggnad av boningshus, inom vilket kyrkoarkivalier skola förvaras, skall föreståndaren för vederbörande landsarkiv eller arkivdepå lämnas tillfälle att yttra sig; finnes brandfritt valv eller annan brandsäker och fuktfri arkivlokal vara av behovet påkallad, skall sådan inrättas.

2. För boningshus å prästgård för komminister må föreskrivas minst fyra, högst sex boningsrum jämte kök, skafferi, erforderliga garderober och en eller två förstugor eller kapprum. Vad i 1 mom. stadgas om expeditjonsrum och arkivlokal i boningshus å prästgård för kyrkoherde skall äga motsvarande tillämpning i fråga om boningshus å prästgård för komminister, som på eget ansvar under pastors tillsyn sköter kyrkobokföring.

Där Konungen det medgiver, må prästgårdar för två eller flera tjänstinnehavare sammanbyggas. I sådant fall skall beträffande bostädernas anordnande i tillämpliga delar gälla vad i detta kapitel stadgas om bostad för envar av tjänstinnehavarna.

Bostadshus skall inrymma bostad av storlek och beskaffenhet, som är skälig med hänsyn till tjänstinnehavarens tjänsteställning och ortens förhållanden. Vid bestämmande av bostadens storlek skall jämväl beaktas behovet av utrymme för prästerligt arbete inom församlingsvården samt för kyrkliga förrättningar.

Anordnas å prästgård lokal för pastorsexpedition, skall vederbörande arkivmyndighet underrättas och, om myndigheten så föreskriver, arkivlokal inrättas. I fråga om beskaffenhet av arkivlokal gäller vad därom finnes särskilt föreskrivet.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Å prästgård skola *alla laga hus* underhållas och vid behov nybyggas av pastoratet.

De laga husen skola av pastoratet hållas brandförsäkrade till fulla värdet.

Å prästgård skola *husen* underhållas och vid behov nybyggas av pastoratet.

Husen skola av pastoratet hållas brandförsäkrade till fulla värdet.

15 §.

Det åligger — — — — — områdets gräns.

Prästgård skall — — — — — och buskar.

Om tjänst innehavarens skyldighet att sköta till bostaden hörande mindre trädgård är särskilt stadgat.

Kunna pastoratet och tjänst innehavare icke enas om vården och underhållet av prästgårdsområdet, skall frågan hänskjutas till stiftsnämnden. Över stiftsnämndens beslut må klagan icke föras.

33 §.

Boställsnämnds tillsyn — — — — — ekonomisk besiktning.

Å löneboställe må sådan besiktning kunna förrättas av nämndens ordförande ensam, där stiftsnämnden prövar sådant lämpligen kunna äga rum, dock skall hela boställsnämnden deltaga i besiktningen, om pastoratet eller arrendator det begär minst tio dagar före besiktningen. Vid besiktning, som hålles av nämndens ordförande ensam, må ej handläggas fråga om utdömande eller insyning av laga hus.

Sådan besiktning må förrättas av nämndens ordförande ensam, där stiftsnämnden prövar sådant lämpligen kunna äga rum, dock skall hela boställsnämnden deltaga i besiktningen, om pastoratet, tjänst innehavare eller arrendator det begär minst tio dagar före besiktningen. Vid besiktning, som hålles av nämndens ordförande ensam, må ej handläggas fråga om utdömande eller insyning av hus.

Om syn vid av- och tillträde av tjänstebostad å prästgård är särskilt stadgat.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

57 §.

Över boställsnämnds beslut må pastoratet ävensom, där beslutet rör tjänstinnehavare eller arrendator, denne föra klagan genom besvär hos stiftsnämnden. Besvären skola hava inkommit till stiftsnämnden senast å trettionde dagen från den dag, klaganden erhöll del av beslutet.

Över boställsnämnds beslut må klagan föras av pastoratet, ävensom, där beslutet rör tjänstinnehavare eller arrendator, av denne.

Talan föres genom besvär hos stiftsnämnden.

Beslut av — — — — — optionsberättigad arrendator.

58 §.

Klagan över stiftsnämnds beslut må föras hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till vederbörande statsdepartement senast å trettionde dagen från den dag, klaganden erhöll del av beslutet.

Talan mot stiftsnämnds beslut föres genom besvär hos Konungen. Besvären skola ingivas till stiftsnämnden.

Då stiftsnämnd — — — — — beslutet beröres.

Över stiftsnämnds — — — — — ej föras.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1964. Beträffande överklagande av beslut, som meddelats före denna lags ikraftträdande, skola äldre bestämmelser gälla.

Förslag
till
Lag
angående ändrad lydelse av 13 § lagen den 30 augusti 1932 (nr 404)
om kyrkofond

Häri genom förordnas, att 13 § lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

13 §.

Talan mot stiftsnämnds beslut i ärende, som avses i 9 eller 12 §, må fullföljas hos Konungen genom besvär, vilka skola hava inkommit till vederbörande statsdepartement å trettionde dagen från den dag, klaganden erhöll del av beslutet.

Talan mot stiftsnämnds beslut i ärende, som avses i 9 eller 12 §, föres genom besvär hos Konungen. Besvären skola ingivas till stiftsnämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1964. Beträffande överklagande av beslut, som meddelats före denna lags ikraftträdande, skola äldre bestämmelser gälla.

Övriga förslag i propositionen

Utöver Kungl. Maj:ts hemställan om att riksdagen måtte antaga ovan angivna förslag till författningsändringar hemställer Kungl. Maj:t att riksdagen måtte

1. dels besluta, att kostnaderna för i det följande närmare berörda utredningar skall slutligt stanna å kyrkofonden,

2. dels medgiva

a) att ur kyrkofonden må årligen fr. o. m. den 1 juli 1964 tills vidare till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse utgå 15 bidrag om 20 400 kr. för avlöning enligt gällande grunder av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet;

b) att för anlåtande av biträde vid handläggningen inom vederbörande statsdepartement av kyrkliga ärenden må för budgetåret 1964/65 utgå högst 70 000 kr.;

c) att ur kyrkofonden må för budgetåret 1964/65 utgå bidrag till Svenska diakonsällskapet med högst 60 000 kr. till bestridande av kostnader för utbildning av kyrkomusiker vid Sköndalsinstitutet;

d) att fr. o. m. den 1 juli 1964 tills vidare det i 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond omförmälda anslaget till extra utgifter må utgå med 80 000 kr. för budgetår; samt

e) att ur kyrkofonden må till kostnader för högtidlighållandet av Uppsala ärkesätets 800-årsjubileum utgå bidrag med 30 000 kr.

Motion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en till lagutskott hänvisad, vid riksdagens början väckt motion, nämligen II: 733 av herr *Börjesson* i Glömminge. I motionen hemställes »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära prövning och förslag rörande utjämning genom kyrkofonden av pastoratens och församlingarnas kostnader för avlöning av vissa befattningshavare bl. a. kyrkovaktmästare».

För det närmare innehållet i motionen redogöres nedan.

Vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning m. m.

1. Översyn av bestämmelserna rörande prästgård

Inledning

Sedan önskemål därom framförts bl. a. av 1958 års riksdag, tillkallades år 1960 sakkunniga¹ för att verkställa utredning rörande förvaltningen av ecklesiastika boställen m. m.

¹ Landshövdingen I. Persson, ordförande, stiftssekreteraren T. V. K. Gynnerstedt, ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren H. B. Lindström, ledamoten av riksdagens första kammare jordbruksinstruktören G. Pettersson samt ledamoten av riksdagens andra kammare distriktslantmätaren B. Turesson.

De sakkunniga — 1960 års eklelesiastika boställsutredning — har vid sidan av det mera omfattande utredningsarbetet rörande förvaltningen av de eklelesiastika boställena och arrendegårdarna upptagit till prövning vissa med boställsförvaltningen sammanhängande frågor, som aktualiserats under utredningsarbetet. Sålunda har den genomförda reformen av tjänstebostadssystemet (prop. 1961: 136; SU 100; rskr 268) medfört, att bestämmelserna i eklelesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) — EBO — om prästgårdar behöver ses över för att bringas i överensstämmelse med de nya författningarna rörande tjänstebostäder. Denna och vissa andra frågor har bedömts kräva en skyndsammare behandling än övriga reformer inom hithörande lagstiftningsområde, vilka utredningen har att överväga. I en *promemoria den 15 november 1962* (Stenc. E 1962: 7) har utredningen därför föreslagit vissa ändringar i EBO m. m.

Över promemorian har, såvitt nu är fråga, yttrande avgivits av kammarkollegiet, statskontoret, riksarkivet, riksantikvarieämbetet, statens personalbostadsdelegation, samtliga stiftsnämnder (efter hörande av ett antal pastoratskyrkoråd), SACO, TCO, styrelsen för Svenska pastoratens riksförbund (Pastoratsförbundet) och styrelsen för Stiftsjägmästareföreningen.

Vidare har boställsutredningen funnit sig böra skyndsamt låta utreda frågan om särskilda åtgärder fordras till skydd av kulturhistoriskt värdefulla prästgårdar, som blivit övertaliga genom den nya pastoratsindelningen. Resultatet av undersökningen har framlagts i en *promemoria den 30 april 1963*. Riksantikvarieämbetet har häröver avgivit yttrande.

Genom skrivelse den 28 juni 1963, nr 9, begärde Kungl. Maj:t yttrande av 1963 års kyrkomöte över promemorian den 15 november 1962, i vad den rör bestämmelser om prästgård, samt promemorian den 30 april 1963.

I skrivelse den 3 oktober 1963, nr 34, har kyrkomötet såsom yttrande åberopat vad dess andra tillfälliga utskott i huvudsak anför i betänkande nr 16. Sedan boställsutredningens förslag överarbetats inom eklelesiastikdepartementet, anhåller jag att nu få upptaga ärendet till närmare behandling.

Nuvarande bestämmelser samt utredningens förslag m. m.

Utskottet hänvisar till propositionen s. 9—11.

Departementschefen

Det förslag till vissa ändringar i bestämmelserna om prästgårdar i EBO som nu framlägges syftar främst till en bättre samordning av bestämmelserna med dem som utfärdats beträffande tjänstebostäder i allmänhet med anledning av 1961 års tjänstebostadsreform. Förslaget innefattar inte några vittgående ändringar i gällande lagstiftning. Jag vill emellertid understryka vad chefen för civildepartementet i den nyss omnämnda propositionen 1961: 136 framhållit angående vikten av enhetliga bestämmelser om tjänstebostäder, och det finns enligt min mening ingen anledning att i dessa frågor avvakta boställsutredningens

ytterligare ställningstaganden. Jag får således förorda, att ifrågavarande revision av EBO genomföres. Till detaljerna i utredningens förslag återkommer jag i det följande.

Boställsutredningen har även redovisat en undersökning rörande behovet av utvidgat skydd för vissa kulturhistoriskt värdefulla prästgårdar m. m. Undersökningen synes mig knappast tyda på något större behov för dagen av längre gående skyddsbestämmelser. Förslag framlägges därför inte nu i denna del. Jag förutsätter emellertid, att utredningen överväger frågan ytterligare och redovisar resultatet därav i ett senare sammanhang.

Vad angår spörsmålet om den legislativa naturen av EBO har kyrkomötets andra tillfälliga utskott i sitt betänkande, vilket kyrkomötet med viss ändring åberopat såsom yttrande, hänvisat till kyrkomöteskommitténs betänkande (SOU 1955: 47). Kommittén konstaterar, framhåller utskottet, att EBO tillkommit i den för kyrkolag bestämda ordningen men att ändringar sedermera företagits utan iakttagande av denna ordning; kommitténs majoritet uttalar, att lagens för förvaltningen grundläggande bestämmelser är av kyrkolags karaktär och att som regel kyrkomötets samtycke bör inhämtas även vid ändring eller upphävande av andra delar av lagen. Utskottet anser därför, att ändringar i EBO ej bör vidtagas utan kyrkomötets samtycke.

I denna fråga får jag erinra om att de ändringar som vidtagits i EBO sedan slutet av 1930-talet skett utan att kyrkomötets samtycke inhämtats därtill i den ordning, som gäller för stiftande av kyrkolag. Sålunda medverkade kyrkomötet inte i någon form vid den senaste ändringen i EBO, avseende bestämmelserna i 44 och 46 §§ (prop. 1963: 95; L³U 25; rskr 282). Vad beträffar kyrkomöteskommitténs (majoriteten) uppfattning om EBO:s legislativa karaktär anser kommittén visserligen att principen om s. k. formell lagkraft bör medföra, att kyrkomötets samtycke inhämtas vid upphävande och ändring även av sådana delar av EBO, som ej avser de för boställförvaltningen grundläggande bestämmelserna; detta bör dock enligt kommitténs mening inte gälla regler, vilka till sitt innehåll uppenbart inte har kyrkolags natur. Jag finner för egen del att de nu föreslagna lagändringarna, över vilka kyrkomötet beretts tillfälle att yttra sig, inte behöver genomföras i den för kyrkolag stadgade ordningen.

I enlighet med det anförda har boställsutredningens förslag överarbetats inom ecklesiastikdepartementet. Förslaget — som jämväl upptar förslag till ändring av besvärsmålsbestämmelserna i EBO för vilka jag kommer att redogöra i det följande — torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Jag övergår nu till att redogöra för hur ändringen av reglerna om prästgård närmare bör utformas.

De särskilda bestämmelserna

Beträffande utredningens förslag och remissyttrandena hänvisas såvitt nu är i fråga till propositionen s. 12—15.

1 §.

I stadgandets andra stycke bör begreppet tjänstebostad införas genom att det angives, att med prästgård i EBO:s bemärkelse förstås »boställe, varå tjänstebostad för församlingspräst är anvisad». Likaså bör definitionen av begreppet löneboställe underkastas viss formell ändring i förtydligande syfte.

8 §

Jag är ense med utredningen om att föreskrifterna i 8 § om prästgårds anordnande är otidsenliga och föga rationella. Utredningens förslag att utmönstra begreppet »laga hus» finner jag därför ändamålsenligt och betingat av utvecklingen på bostadsområdet.

Att låta prästgård normalt omfatta garage och låta ersättningen härför innefattas i tjänstebostadshyran strider mot de av statsmakterna antagna nya grunderna rörande tjänstebostäder och bör därför inte övervägas i detta sammanhang. Däremot kan det diskuteras att komplettera 8 § med ett stadgande, som säkerställer tjänst innehavarens företrädesrätt att hyra på prästgård befintligt garage. Emellertid måste den föreslagna bestämmelsen om anordnande av garage givetvis innebära, att garage skall finnas just för tjänst innehavarens behov av sådant. Därmed torde också vara sagt, att denne skall ha företrädesrätt att hyra garaget, och någon uttrycklig bestämmelse härom anser jag därför inte erforderlig. Jag förutsätter, att frågan om hyressättningen av sådant garage blir löst i enlighet med de principer, som gäller för statliga och därmed jämförliga tjänstebostäder i allmänhet.

9 §.

Byggnadsanvisningarna i första momentet torde kunna utgå. Kvar bör däremot, åtminstone tills vidare, stå nuvarande andra momentet om att Kungl. Maj:ts medgivande fordras för sammanbyggnad i förekommande fall av prästgårdar för två eller flera församlingspräster.

10 §.

Första stycket torde böra närmare anslutas till innehållet i 2 § kungörelsen angående tjänstebostadshyra m.m. Hittillsvarande föreskrifter om det antal rum, som boningshus på prästgård får omfatta, bör sålunda ersättas av en bestämmelse om att bostaden skall vara av den storlek och beskaffenhet, som är skälig med hänsyn till tjänst innehavarens ställning och ortens förhållanden. Enligt utredningens mening bör hänsyn tagas också till det förhållandet, att prästgårdarna sedan gammalt och alltjämt i stor utsträckning är inte bara tjänstebostad för prästen utan även platsen för en del av hans församlingsvårdande verksamhet. Jag delar denna uppfattning. I förslaget bör därför intagas ett stadgande om att vid bestämmande av bostadens storlek även skall beaktas behov av utrymme för prästerligt arbete inom församlingsvården samt kyrkliga förrättningar, t. ex. arbetsgrupper, föreningsammanskomster, vigslar och barndop.

Den i paragrafens andra stycke meddelade föreskriften om anordnande av arkivlokal torde böra ändras att överensstämma med terminologin i arkivstadgan och andra bestämmelser inom arkivvården.

11 och 12 §§.

De närmare anvisningar, som i dessa stadganden lämnas angående prästgårdsbyggnaders uppförande, utrustning och inredning, torde numera sakna praktisk betydelse, varför paragraferna föreslås utgå.

13 §.

Stadgandet, som enligt nuvarande lydelse handlar om pastoratets skyldighet att underhålla byggnader och hålla dem brandförsäkrade, torde endast böra undergå en mindre omredigering, som betingas av slopandet av begreppet »laga hus».

15 §.

Denna paragraf innehåller jämte 16 § bestämmelser om prästgårdsområdets iordningställande och pastoratets skyldigheter i detta hänseende. Före 1951 års prästlönereform innehöll EBO närmare föreskrifter även beträffande tjänstnehavarens skyldigheter i fråga om vård och underhåll av prästgård tillhörande trädgård. Fr. o. m. år 1952 har hyreslagens allmänna bestämmelser blivit tillämpliga. I den nya bostadsordningen för vissa tjänstebostäder m. m. har intagits en bestämmelse (9 §), som motsvarar vad som får anses vara sedvanerätt för hyresgäst i enfamiljshus i ifrågavarande hänseende. Sålunda stadgas, att innehavare av tjänstebostad i enfamiljshus i princip är skyldig att sköta till bostaden hörande mindre trädgård samt i övrigt utföra de göromål i fråga om fastighetens skötsel, som brukar ankomma på hyresgäst i enfamiljshus i orten.

— — —
En reglering av pastoratets och tjänstnehavarens vårdnadsskyldighet i fråga om prästgårdsområdet synes mig motiverad i förtydligande syfte. Detta torde kunna ske genom att till 15 § fogas en hänvisning till vad som är särskilt stadgat om tjänstnehavarens skyldighet att sköta till bostaden hörande mindre trädgård. Härav följer att i övrigt svarar pastoratet för vården. En bestämmelse om hur det skall förfaras i händelse av tvist mellan pastoratet och tjänstnehavare i förevarande hänseenden torde vidare böra upptagas i stadgandet.

19 §.

Bestämmelserna om förfaringssättet beträffande lösen av eller förfogande över byggnader, som tjänstnehavaren för privat räkning kan ha uppfört inom prästgårdsområde, har bedömts sakna praktisk betydelse. Jag föreslår därför att paragrafen upphäves.

33 §.

I bostadsordningen finns en bestämmelse om syn när bostad av- eller tillträdes. Såvitt avser prästerlig tjänstebostad skall den hållas i den ordning stiftsnämnden bestämmer. Denna syn får inte förväxlas med den större och mera ingående förrättning, som en ekonomisk besiktning enligt 33 § EBO utgör. Som

ett nytt stycke i paragrafen torde därför böra införas en erinran om vad som gäller om syn enligt bostadsordningen. Av praktiska skäl kan det ofta vara motiverat, att sådan syn företages samtidigt som ekonomisk besiktning och i samma former, som gäller för besiktningen. I samband härmed föreslås en uppmjukning av regeln för ekonomisk besiktning av prästgård. Denna besiktning bör således, i likhet med vad som gäller för löneboställe, kunna utföras av boställsnämndens ordförande, om stiftsnämnden finner detta lämpligt.

2. Översyn av vissa besvärshästämnelser inom kyrklig ekonomisk lagstiftning

Nuvarande ordning, ändringsförslag samt remissyttranden

Utskottet hänvisar till propositionen s. 15—18.

Departementschefen

Det är självfallet av värde, att enhetliga bestämmelser gäller beträffande klagan över myndighets beslut, framför allt i fråga om besvärstiden. Enighet råder också hos hörda remissinstanser om att i sistnämnda hänseende de i promemorian föreslagna författningsändringarna bör genomföras. Jag får därför förorda förslaget i denna del. Att såsom föreslagits i ett par yttranden uttryckligen ange besvärstiden i författningstexten anser jag mot bakgrunden av vedertagen lagstiftningspraxis inte böra ifrågakomma.

Om besvärshästämmande sägs i 1954 års besvärstidslag endast, att besvärshästämmande skall ha inkommit till vederbörande myndighet inom den i lagen stadgade besvärshästämmandetiden. Det förutsättes alltså, att i annan författning utsäges hos vilken myndighet besvär över en förvaltande myndighets beslut skall inges.

För stiftshästämmande del finns i fråga om besvärshästämmande bestämmelser i allmänna verksstadgan och i 5 § andra stycket kyrkliga försäljningslagen, dels äldre bestämmelser i LKF, EBO och ecklesiastika arrendestadgan.

Såsom besvärshästämmande framhållit är besvärshästämmande bestämmelserna i allmänna verksstadgan och myndighetsinstruktionerna — enligt vilka besvär hos Kungl. Maj:t över myndighets beslut skall inges till vederbörande statsdepartement — främst avsedda att tillämpas i ärenden som rör i stadgan och instruktionerna reglerade spörsmål av i allmänhet intern karaktär. De nu aktuella författningshästämmanderummen däremot gäller områden, där besvär av utomstående parter kommer i fråga. Av besvärshästämmande yttrande framgår, att inom statsförvaltningen nästan genomgående gäller den ordningen att besvär hos Kungl. Maj:t i förstnämnda slag av ärenden inges till vederbörande statsdepartement; den omständigheten att i någon specialförfattning beträffande en myndighet föreskrivits, att besvär över myndighetens beslut skall inges till denna, anses i allmänhet inte utgöra tillräckligt skäl för en ändring av besvärshästämmande bestämmelsen i myndighetens instruktion till överensstämmelse härmed.

Beträffande besvär över beslut av stiftsnämnd i ärenden som avses i kyrkliga försäljningslagen har redan införts den nya regeln att besvär skall inges till beslutsmyndigheten. Under sådana omständigheter anser jag övervägande skäl tala för att motsvarande ordning på stiftsnämndernas övriga specialreglerade områden nu genomföres. Därvid fäster jag i likhet med besvärssakkunniga bl. a. avseende vid den betydande fördel det innebär för en myndighet att kunna lämna en i möjligaste mån enhetlig besvärshänvisning. Även om skäl otvivelaktigt kan anföras till stöd för den i promemorian hävdade meningen att låta frågan om ändring av de aktuella bestämmelserna i vad gäller ordningen för besvärs ingivande anstå i avvaktan på den allmänna regleringen av besvärsförfarandet vill jag därför likväl förorda, att det i 13 § LKF, 58 § EBO och 26 § ecklesiastika arrendestadgan föreskrives, att besvär över stiftsnämnds beslut skall inges till nämnden.

Vad härefter gäller besvär över boställsnämnds beslut torde boställsnämnd liksom stiftsnämnd vara att betrakta som en förvaltande myndighet. 1954 års besvärstidslag bör därför göras tillämplig på besvär över beslut av sådan nämnd. I promemorian har också den föreslagna nya lydelsen av 57 § EBO utformats med tanke härpå. Med hänsyn till att boställsnämnd i allmänhet inte förfogar över den fasta kontorsorganisation, som fordras för att besvär lämpligen skall kunna inges till nämnden, bör emellertid i enlighet med promemorians förslag — mot vilket någon invändning inte gjorts vid remissbehandlingen — besvär över boställsnämnds beslut inges till stiftsnämnden.

Vad angår bestämmelsernas konstitutionella natur får jag såvitt gäller EBO hänvisa till vad jag tidigare anfört i denna fråga samt beträffande LKF vad därom uttalats i prop. 1963:95 s. 26.

I enlighet med det anförda har inom ecklesiastikdepartementet upprättats förslag till ändrad lydelse av 57 och 58 §§ EBO, vilket såsom jag tidigare omnämnt upptagits i förslaget till övriga ändringar i EBO, samt förslag till lag om ändrad lydelse av 13 § LKF, vilket som bilaga torde få fogas till protokollet i detta ärende.

Vad beträffar 26 § ecklesiastika arrendestadgan har jag för avsikt att senare — under förutsättning att riksdagen antar de nu berörda lagförslagen — framlägga förslag om motsvarande ändring av nämnda stadgande, vilken inte kräver medverkan från riksdagen sida.

Vissa anslag ur kyrkofonden m. m.

1. Avlöningsbidrag till sjömanspräster

Ur kyrkofonden utgår för närvarande till svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse jämlikt 6 § andra stycket 4) lagen om kyrkofond 14 bidrag, vart och ett å 20 400 kr., för avlöande av präster, som är anställda i styrelsens tjänst i utlandet.

Svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse har anhållit om bidrag ur kyrkofonden för budgetåret 1964/65 till avlöning av ytterligare en sjömanspräst. Av framställningen inhämtas, att styrelsen under budgetåret 1962/63 på 27 platser utomlands i sin tjänst haft 52 anställda med heltidstjänst, därav 21 sjömanspräster, två biträdande präster, åtta manliga och 21 kvinnliga assistenter (20 husmödrar och en församlingssystem). Genom väsentligt avlöningsbidrag har styrelsen dessutom medverkat till anställningen av en svensk sjuksköterska i Genua.

Kammarkollegiet tillstyrker med hänsyn till omfattningen av styrelsens verksamhet samt den stora betydelsen, kanske främst socialt, av denna verksamhet, att fr. o. m. nästkommande budgetår bidrag får utgå ur kyrkofonden till 15 sjömanspräster med belopp för envar motsvarande vad som nu utgår eller 20 400 kr.

Departementschefen. Omfattningen av sjömansvårdsstyrelsens verksamhet har fortsatt att öka under de senaste åren och sjömanspräster har anställts i allt fler utländska hamnstäder. I likhet med kammarkollegiet anser jag ifrågavarande verksamhet vara av mycket stor betydelse och jag biträder därför förslaget, att fr. o. m. budgetåret 1964/65 skall få utgå bidrag till ytterligare en sjömanspräst.

2. Anslag till anlitande av biträde vid handläggningen av kyrkliga ärenden

Enligt 6 § andra stycket 6) lagen om kyrkofond skall ur kyrkofonden utgå anslag, som Kungl. Maj:t och riksdagen finner skäligt ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlitande av biträde vid handläggning av kyrkliga ärenden. Anslaget till ifrågavarande ändamål är innevarande budgetår uppfört med 70 000 kr. För nästa budgetår räknar jag med ett lika stort medelsbehov och föreslår därför, att ett oförändrat anslag av 70 000 kr. anvisas för ändamålet.

3. Bidrag till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndalsinstitutet

Jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond har för innevarande budgetår anvisats ett anslag av högst 58 000 kr. ur kyrkofonden såsom bidrag till kostnaderna för den kyrkomusikaliska linjen vid Sköndalsinstitutet.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet har anhållit att anslaget till ifrågavarande utbildning budgetåret 1964/65 höjes till 98 000 kr., motsvarande de beräknade kostnaderna — utöver vad som täckes av elevavgifter — för avlöningar åt lärare, arvoden och reseersättningar åt föreläsare samt pensionsavgifter. Kostnaderna för lokaler, undervisningsmateriel, administrationskostnader m. m. har direktionen däremot avsett, att diakonsällskapet skulle bestrida.

Kammarkollegiet finner någon höjning av bidragsbeloppet icke nu vara motiverad samt föreslår, att bidraget ur kyrkofonden till angivna verksamhet vid Sköndalsinstitutet för budgetåret 1964/65 bestämmes till oförändrat belopp eller 58 000 kr.

Departementschefen. Musikaliska akademien har, såsom redovisats i årets statsverksproposition (bilagan 10, s. 185), föreslagit, att ur det under åttonde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m. skall utgå ersättning till av akademien förordnade censorer vid av Sköndalsinstitutet anordnad examination av kyrkomusiker. Kostnaderna för ersättning åt dessa censorer bör emellertid enligt min mening bestridas på liknande sätt som övriga kostnader för den kyrkomusikaliska utbildningen vid Sköndalsinstitutet. Jag föreslår med hänsyn härtill att bidraget ur kyrkofonden till ifrågasvarande utbildning höjes med 2 000 kr. till 60 000 kr.

4. Kostnaderna för vissa avslutade kommittéer och utredningar genom sakkunniga

I skrivelse den 18 november 1963 har statskontoret anmält, bl. a., att i förskott från kyrkofonden för gäldande av kostnaderna för i följande sammanställning angivna, avslutade utredningar på det kyrkliga området utgått följande belopp:

1950 års prästvalskommitté	127 313: 21
Församlingsstyrelsekommittén	315 631: 03
Biskopsvalkommittén	119 362 37
Sakkunnig för översyn av till 1917 års bibel fogade »Ordförklaringar och sakupplysningar» samt av psalmbokens register över psalmer och psalmförfattare	5 026: 74

Kammarkollegiet förordar, att medgivande inhämtas av riksdagen om anlåtande av kyrkofonden för bestridande slutligt av utredningskostnaderna för 1950 års prästvalskommitté liksom för biskopsvalkommittén. Kollegiet finner det mera tveksamt, om jämväl kostnaderna för församlingsstyrelsekommittén bör slutligt täckas med medel från denna fond, men vill icke avstyrka att så sker. Kostnaderna för den sakkunnige för översyn av till 1917 års bibel fogade »Ordförklaringar och sakupplysningar» m. m. bör enligt kollegiet däremot icke slutligt stanna å fonden.

Departementschefen. Ifrågasvarande utredningar är enligt min mening samtliga av den art, att kostnaderna för desamma bör slutligt gäldas av kyrkofonden. Kammarkollegiet har ansett, att kostnaderna för den sakkunnige för översyn av till 1917 års bibel fogade »Ordförklaringar och sakupplysningar» m. m. icke bör stanna å kyrkofonden. Även denna utredning, vilken tillkallats med anled-

ning av kyrkomötets skrivelse den 1 oktober 1957, nr 25, bör emellertid anses ha i första hand tillgodosett ett kyrkligt ändamål. Jag föreslår därför, att kostnaderna för samtliga nämnda utredningar skall slutligt stanna på kyrkofonden.

5. Övriga frågor om anslag ur kyrkofonden

Jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond utgår ur kyrkofonden anslag till extra utgifter med ett av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämt belopp för år, vilket efter Kungl. Maj:ts bestämmande må användas till kyrkliga ändamål. Ur nämnda anslag, som för det kyrkliga området utgör en motsvarighet till de under riksstatens särskilda huvudtitlar uppförda anslagen till extra utgifter, har bidrag lämnats till bestridande av kostnader för konferenser och möten av kyrklig natur, till reseunderstöd, vissa tryckningskostnader samt kulturminnesvårdande åtgärder beträffande kyrkor m. m. Anslaget är sedan budgetåret 1960/61 uppfört med 60 000 kr.

Ärkebiskopen har i skrivelse den 1 oktober 1963 meddelat, att 800-årsminnet av Uppsala ärkesätets tillkomst skall firas genom en jubileumshögtidlighet den 13—15 juni 1964, samt anhållit om ett bidrag ur kyrkofonden av 56 900 kr. till bestridande av vissa kostnader i samband med jubileet.

Departementschefen. På grund av bl. a. inträffade kostnadsökningar erfordras en viss uppräknig av anslaget till extra utgifter och jag föreslår därför en höjning av detta anslag med 20 000 kr. till 80 000 kr.

Det för högtidlighållandet av Uppsala ärkesätets 800-årsjubileum erforderliga bidraget uppgår till så stort belopp, att det icke helt kan bestridas inom ramen av det ordinarie anslaget till extra utgifter. Jag föreslår därför även, att vid sidan av anslaget till extra utgifter jämlikt 6 § andra stycket 9) lagen om kyrkofond anvisas ett särskilt engångsbelopp av 30 000 kr. för ifrågavarande ändamål.

Motionen II: 733 om utjämning genom kyrkofonden av pastoratens avlöningskostnader

I motionen hemställes om prövning och förslag rörande utjämning genom kyrkofonden av pastoratens och församlingarnas kostnader för avlöande av vissa befattningshavare, bland dem kyrkovaktmästare.

Till stöd för sin hemställan anför motionären följande.

Regleringen av präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna genom kyrkofonden medför en betydelsefull kostnadsutjämning mellan pastoraten. Denna ordning tillämpas emellertid inte för löner avseende vissa andra befattningshavare i kyrklig tjänst, t. ex. kyrkovaktmästare. Även sådana lönekostnader kan dock innebära betydande variationer i belastningen olika församlingar emellan. Exempel

finns på att enbart kyrkovaktmästarlön kan för mindre församlingar orsaka en variation i utdebiteringen av en krona i förhållande till andra församlingar.

I fråga om en allmän skatteutjämning via kyrkofonden vill jag hänvisa till vad andra tillfälliga utskottet vid 1963 års kyrkomöte anför i en hemställan till kyrkomötet. Det heter där att man vill att Kungl. Maj:t särskilt skall beakta möjligheterna att via kyrkofonden uppnå en skatteutjämning mellan olika församlingar.

Det är önskvärt att en skatteutjämning uppnås även mellan församlingar och pastorat. Samma strävan finns ju som bekant beträffande kommunerna.

Frågans tidigare behandling

En redogörelse för kyrkofondens tillkomst och ändamål är intagen i ett betänkande med förslag till nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna m. m., del I (SOU 1945: 16 s. 126 ff.). Utskottet hänvisar till denna redogörelse liksom till första lagutskottets utlåtande nr 29 år 1950 rörande en år 1950 vidtagen ändring i kyrkofondslagen på grund av finansiering av de med kyrkomusikerorganisationen förbundna kostnaderna.

Vid 1963 års riksdag väcktes två likalydande motioner, I: 677 och II: 831, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 95 angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m. I dessa motioner hemställdes »om prövning och förslag rörande utjämning genom kyrkofonden av pastoratens kyrkvaktmästarlöner enligt i stort sett samma principer som gäller i fråga om kyrkomusikerlönekostnaderna».

Tredje lagutskottet uttalade i anledning av motionerna i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 25 år 1963 följande.

Utskottet finner det önskvärt att, såsom motionärerna åsyftat, de mindre församlingarna om möjligt beredes lättnad beträffande utgifterna för kyrkvaktmästare. Det synes emellertid tveksamt om den i motionerna anvisade utvägen innebär den lämpligaste lösningen av spörsmålet. Sålunda har Svenska pastoratens riksförbund i ett nyligen till Biskopsmötet lämnat yttrande avstyrkt, att kyrkvaktmästarlönekostnaderna regleras över kyrkofonden. Pastoratsförbundet har funnit att, om kyrkofondens utgiftsökning skulle i sin helhet täckas genom kyrkoavgiften, denna måste höjas kraftigt. Därtill kommer enligt pastoratsförbundet att reformen mången gång skulle medföra en avsevärd minskning av det allmänna skattelindringsbidraget. Utskottet får också erinra om att en viss utjämning kan vinnas, därest församlingarna enligt församlingsstyrelselagens bestämmelser går samman och bildar enheter med större ekonomisk bärkraft. Oaktat utskottet kan instämma i motionernas syfte, anser emellertid utskottet med hänsyn till det anförda att motionerna icke för närvarande bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Frågor om kyrkofondens användning behandlades år 1963 även av *kyrkomötet*. Andra tillfälliga utskottet, som behandlade ett betänkande i ämnet av 1958 års kyrkomötes utredningsnämnd och en i anledning av betänkandet väckt motion, anförde därvid i sitt av kyrkomötet godkända utlåtande nr 15, att tredje lagutskottets ovan berörda utlåtande utvisade, att man insåg behovet av

en utjämning på området, men att frågan ställdes på framtiden. Härefter uttalade tillfälliga utskottet bl. a. följande.

Det arbete, som i alltmer ökad omfattning och intensitet bedrivs på riks- och stiftsplanen, är oumbärligt för en nutida verksamhet i lokalförsamlingarna. Detta motiverar, att erforderliga medel ställes till förfogande och att detta sker via kyrkofonden, eftersom kyrkan saknar möjlighet till utdebitering för hela riket, respektive stiftet.

Det är icke utskottet möjligt att ange vilka belopp som erfordras för tillgodoseende av här ovan uppräknade yrkanden. Det kan nämnas, att kyrkoavgift, maximerad till 20 öre per skattekrona, nu uttages med 11 öre och att 1 öre per skattekrona tillför kyrkofonden ca 4,5 miljoner kr. per år. Det må också framhållas, att det allmännas utgifter för skatteutjämning för kyrkoförsamlingarna via riksbudgeten minskas genom att denna utjämning sker via kyrkofonden.

Utskottet vill, utan att binda sig för varje här ovan föreslagen åtgärd — även andra möjligheter kan yppas — förorda en utredning. Skatteutjämning via kyrkoavgiften anser utskottet emellertid vara principiellt riktigt och ge uttryck åt en inbördes solidaritet inom kyrkan.

I likhet med utredningsnämnden anser utskottet med hänsyn till vad sålunda anförts, att en utredning om kyrkofondens framtida användning är påkallad. Givetvis får det förutsättas, att samråd med andra pågående utredningar i lämplig utsträckning äger rum.

I anledning av det anförda hemställde utskottet att kyrkomötet ville i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning om kyrkofondens framtida användning med särskilt beaktande av möjligheterna att ernå en skatteutjämning mellan församlingar med olika skatteunderlag.

Kyrkomötet avlät skrivelse med sagda hemställan till Kungl. Maj:t den 2 oktober 1963 (skrivelse nr 33).

Utskottet

Vid sidan av det mera omfattande utredningsarbetet rörande förvaltningen av de eklestastiska boställena och arrendegårdarna har 1960 års boställsutredning upptagit till prövning vissa med boställsförvaltningen sammanhängande frågor, vilka aktualiserats under utredningsarbetet och som bedömts kräva en skyndsamt behandling. Sålunda har utredningen bl. a. med förtur framlagt ett förslag med vissa ändringar i lagen om eklestastik boställsordning i syfte att bringa bestämmelserna om prästgårdar i denna lag i överensstämmelse med de nya författningarna rörande tjänstebostäder i allmänhet. Förslaget ligger till grund för de i propositionens första del förordade ändringarna av ett flertal stadganden i boställsordningen.

För att få till stånd en såvitt möjligt enhetlig ordning för överklagande av stiftsnämnds och boställsnämnds beslut har i propositionen vidare föreslagits ändringar av vissa bestämmelser i boställsordningen och lagen om kyrkofond.

Mot de sålunda genom propositionen framlagda ändringsförslagen har utskottet icke funnit anledning till erinran.

I propositionen behandlas jämväl ett antal frågor om anslag ur kyrkofonden. Förslag framlägges om avlöningsbidrag till ytterligare en sjömanspräst. Vidare föreslås ett oförändrat anslag av 70 000 kr. för anlitande av biträde inom ekle-siastikdepartementet vid handläggningen av kyrkliga ärenden. Beträffande kostnaderna för vissa kommittéer och utredningar på det kyrkliga området föreslås en slutlig reglering. Till sist framlägges förslag att kyrkofondsanslaget till extra utgifter uppräknas med 20 000 kr. ävensom att särskilda bidrag ur kyrkofonden får utgå för budgetåret 1964/65 till kyrkomusikerutbildningen vid Sköndals-institutet samt för högtidlighållandet av Uppsala ärkesätets 800-årsjubileum.

Utskottet tillstyrker bifall till de i propositionen framlagda förslagen rörande anslag ur kyrkofonden.

I samband med propositionen har utskottet behandlat en vid riksdagens början väckt motion, II: 733. I denna göres gällande att regleringen genom kyrkofonden av lönekostnaderna för präster och kyrkomusiker medför en betydelsefull kostnadsutjämning mellan pastoraten. Denna ordning tillämpas emellertid inte för löner avseende vissa andra befattningshavare i kyrklig tjänst, t. ex. kyrkovaktmästare. Även sådana lönekostnader kan enligt motionären innebära betydande variationer, ända upp till en krona, i utdebiteringen mellan olika församlingar. Med hänsyn bl. a. härtill hemställs om prövning och förslag rörande utjämning genom kyrkofonden av pastoratens och församlingarnas kostnader för avlöning av vissa befattningshavare, bland dem kyrkovaktmästare.

Såsom framgått av den tidigare redogörelsen har 1963 års kyrkomöte i skriveelse till Kungl. Maj:t hemställt om utredning rörande kyrkofondens framtida användning med särskilt beaktande av möjligheterna att ernå en skatteutjämning mellan församlingar med olika skatteunderlag. Vid sådant förhållande förutsätter utskottet att den i motionen berörda frågan kommer under Kungl. Maj:ts övervägande. Då sålunda initiativ redan tagits för att bringa det genom motionen väckta spörsmålet till en för motionären tillfredsställande lösning, anser utskottet någon riksdagens åtgärd i denna fråga ej för närvarande vara påkallad.

På grund av det anförda får utskottet hemställa,

- a) att riksdagen måtte bifalla förevarande proposition, nr 52, samt att
- b) motionen II: 733 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 23 april 1964

På tredje lagutskottets vägnar:

HANS LEVIN

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Göran Karlsson, Ebbe Ohlsson*, Svante Kristiansson, Akesson, Herbert Larsson, Paul Jansson*, Gunnar Pettersson och Axel Kristiansson;

från andra kammaren: herrar Levin, Johansson i Torp, Nyberg, fru Torbrink, herrar Svenning, Turesson*, Mattsson och Tobé*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.